

NOTES SOBRE ELS PADRONS D'ALTAFULLA DE 1901 I DEL 2000

Joan Carnicer Torrent
cal_farigola@hotmail.com

Resum: Recompte i resum de les dades contingudes en els padrons d'Altafulla de 1901 i del 2000.

Paraules clau: Altafulla, padró 1901, padró 2000, cognoms 1901, oficis 1901, onomàstica, demografia 1901, demografia 2000.

Résumé: Dénombrement et résumé des données contenues dans les recensements d'Altafulla des années 1901 et 2000.

Mots clé: Altafulla, recensement 1901, recensement 2000, noms 1901, métiers 1901, onomastique, démographie 1901, démographie 2000.

El Padró d'Altafulla de 1901

Sobre el document



A l'Arxiu Municipal d'Altafulla (AMA) es conserva el padró general de la població de la vila a 1 de gener de 1901 (i, per tant, qui l'habitava el 1900).

És un conjunt de 25 fulls verticals de 21,5 x 31,5 cm (foli) grapats pel llom, amb una sèrie de columnes impreses amb allò que es requereix, i emplenats a mà —per les dues cares— amb les dades concretes de cada persona censada; fora de la coberta del davant i la del darrere, el lligall aplega 24 pàgines dobles de 35 línies cadascuna. L'estat de conservació —quasi un segle i quart després— és bo, tant el del paper com el de la tinta. No està digitalitzat ni tampoc no es pot fotocopiar. Les imatges són fotos *in situ* de l'original.

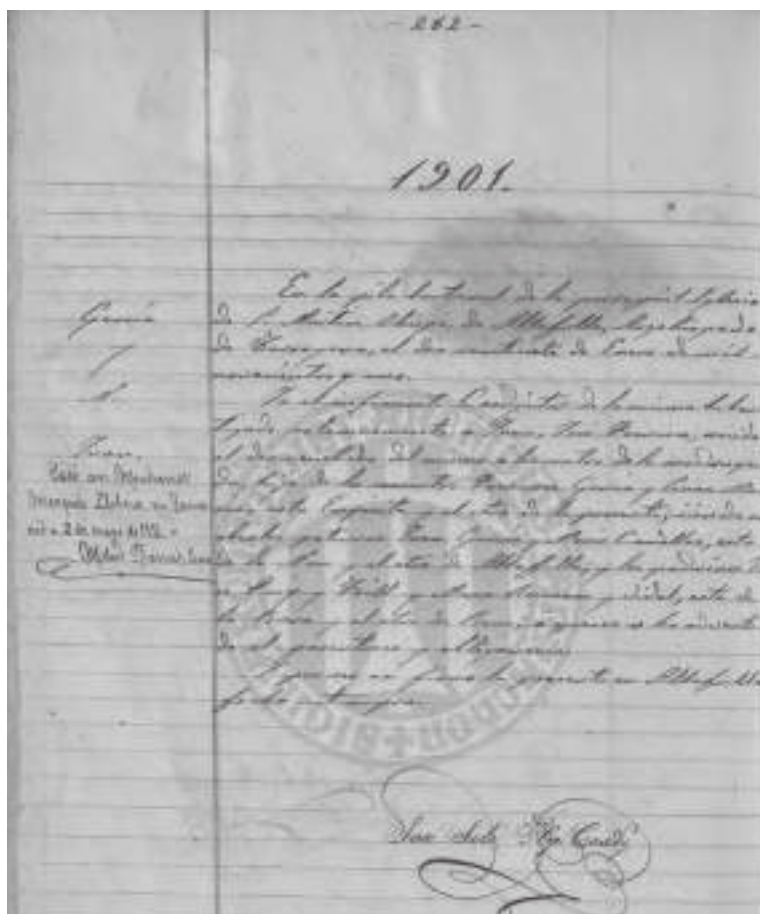
El propòsit d'aquest treball —en què, inevitablement, primaran dades i percentatges— és el de determinar les característiques generals d'aquella població, a partir de les dades contingudes en les columnes que figuren en el document: nom i cognoms - carrer on viu i número - edat - lloc de naixement - província - estat civil - professió - temps residint a Altafulla - sap llegir - sap escriure.

Una pàgina doble del padró

La població

Distribució dels habitants per carrers

820 persones vivien aleshores a Altafulla, ocupant 183 habitatges escampats per quinze carrers més un genèric «Afueras»: 403 dones i 417 homes.



Fe de baptisme del
primer altafullenc
del segle

Si donem una ullada al cens de 1846¹ ens adonem que en el de 1901 hi apareixen tres carrers que no figuren en el primer: carrer Lleó, carrer Mar i carrer Migdia. El carrer Lleó ja existia el 1846, forma part de la vila closa; deduïm que no hi devia viure ningú que estigués censat aquí. El carrer del Mar és possible que estigués inclòs en el genèric «afores», però per al carrer del Migdia (actual passeig del Marquès de Tamarit) no hi trobem explicació. Per ara. En qualsevol cas, no s'han ocupat nous espais; no n'hi havia motiu perquè en aquests 55 anys que separen un cens de l'altre la població altafullenca havia baixat de les 1038 ànimes a 820 i, per tant, el nombre de famílies també: de 235 a 183. I, al llarg de la primera meitat del segle XX, anirà descendint el cens fins arribar als sis centenars d'habitants en el seu pic més baix.

¹ CARNICER TORRENT, Joan. *L'Altafulla de 1846 segons el padró d'habitants*. Estudis Altafullencs 43, pàgs. 53-58. Centre d'Estudis d'Altafulla, 2019.

Cases habitades i moradors a 1 de gener de 1901

carrer	edificis habitats	total veïnat per carrer	% veïnat
Dalt	38	172	20,980
Barceloneta	26	112	13,660
Baix	20	102	12,440
Hostal	19	76	9,268
Migdia	14	62	7,560
Afores	11	59	7,195
Nou	11	44	5,356
Lleó	7	33	4,024
Placeta	7	27	3,292
Cup	6	35	4,268
Forn	6	24	2,926
Plaça del pou	5	24	2,926
Mar	4	18	2,195
Sant Martí	4	18	2,195
Major	3	7	0,853
Pl. Església	2	7	0,853
	183	820	99,991

El lent decreixement fa que prou cases no les ocupi ningú o, d'estar-ho, les persones no estiguin censades aquí però hi vinguin a passar l'estiu o temporades; són 'els senyors'. Les notes de societat de la premsa han donat fe de la seva activitat a la vila des de fa ben bé dues dècades i continuaran donant-ne durant tres decennis més. La població diguem-ne benestant vivia a Tarragona, Barcelona, Madrid, París o d'altres indrets. Ho corrobora el repartiment de la propietat urbana del 1921².

Les cases habitades en cada carrer corresponen als números següents:

Dalt: 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 27, 29, 30, 32, 33, 34, 36, 38, 39, 40, 41, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51 i 53.

Barceloneta: 1, 2, 3, 5, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 28 bis, 30, 34, 38 i 40.

² CARNICER TORRENT, Joan. *El registre d'edificis i solars d'Altafulla de 1921*. Estudis Altafullencs 45, pàgs. 135-143. Centre d'Estudis d'Altafulla, 2021.

Baix: 1, 4, 5, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 26, 27, 29, 30 i 31.
Hostal: 1, 1 bis, 3, 4, 5, 7, 8, 13, 14, 15, 16, 18-1^r, 18-3^r, 22, 24, 26, 28, 30 bis i 32.
Migdia: 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 20, 22 i 24.
Afores: 1, 1 (*sic*), 4, 5-1^r, 5-3^r, 6, 6 (*sic*), 6 (*sic*), 7, 8 i 14.
Nou: 2, 3, 4, 6, 7, 9, 11, 13, 15, 21 i 23.
Lleó: 2, 6, 7, 9, 11, 13 i 15.
Placeta: 2, 5, 7, 14, 16, 18 i 20.
Cup: 2, 4, 5, 6, 7 i 8.
Forn: 3, 4, 5, 6, 9 i 10.
Plaça del Pou: 1, 2, 4, 8 i 16.
Mar: 1, 3, 5 i 7.
Sant Martí: 1, 3, 15 i 19.
Major: 7, 15 i 17.
Plaça de l'Església: 2 i 6.

Tot i que en l'apartat d'afores hi ha duplictat de números, els especifiquem tots, perquè entenem que deuen correspondre a ubicacions diferents, atès que per cognoms i edats (i estant formades les famílies per nou membres en cada cas del núm. 1) no se'ls pot relacionar, d'entrada. Semblantment passa amb els altres *sic*.

Remarquem que, en només tres carrers -Dalt, Barceloneta i de Baix-, s'aglutina el 47% del veïnat. S'observa que al carrer de sant Martí, fruit de l'expansió dels comerciants del XVIII, tot i estar construït totalment, només hi ha quatre cases que apareguin al cens: ja hem dit que bona part de les famílies benestants vivien fora vila.

En la composició de les unitats familiars trobem que la més freqüent és la de 4 o 5 membres (39,34%), amb els pics de 3 famílies de 12 persones i 11 d'individus vivint sols.

Unitats familiars

famílies	de	membres	famílies	de	membres	famílies	de	membres
3		12	13		7	27		3
2		10	22		6	23		2
5		9	30		5	11		1
5		8	42		4			820

Nom i cognoms de les persones

Noms de dona

Entre les 403 dones que componen l'univers femení altafullenc de 1901 trobem que es donen 69 noms diferents. Els quatre més imposats (Maria, Teresa, Antònia i Jose-

pa) sumen gairebé el 47% del total. Els relacionem tots per allò de veure com canvien les modes.

		%						
Maria	72	17,86	Tecla	4	Ramona	2	Gabriela	1
Teresa	50	12,4	Adelina	3	Ursicina	2	Agnès	1
Antònia	38	9,43	Gertrudis	3	Vicenta	2	Josefina	1
Josepa	29	7,2	Joaquima	3	Agustina	1	Leonor	1
Rosa	25	6,2	Margarita	3	Andrea	1	Llúcia	1
Francisca	24	5,95	Paula	3	Àngela	1	Manuela	1
Dolores	23	5,7	Pilar	3	Beatriz	1	Miquela	1
Concepció	10		Roser	3	Cecília	1	Modesta	1
Magdalena	9		Sebastiana	3	Clotilde	1	Montserrat	1
Mercedes	7		Assumpció	2	Dorotea	1	Petra	1
Carme	6		Aurèlia	2	Elena	1	Rafaela	1
Rosalía	6		Bienvenida	2	Elvira	1	Raimunda	1
Anna	5		Caterina	2	Engràcia	1	Regina	1
Mariana	5		Encarnació	2	Enriqueta	1	Rita	1
Cinta	4		Isabel	2	Eugènia	1	Serafina	1
Filomena	4		Jacinta	2	Eulàlia	1	Trinitat	1
Lluïsa	4		Marina	2	Felipa	1	Úrsula	1
							Victòria	1

Noms d'home

Se'n donen 74 de diferents i, semblantment com en les dones, els quatre més imposats (Josep, Joan, Antoni i Ramon), representen més del 47% del total.

nom	nº	%	nom	nº	nom	nº	nom	nº
Josep	86	20,62	Lluís	4	Adolfo	1	Gabriel	1
Joan	52	12,47	Baldomero	3	Arcadi	1	Hilarió	1
Antoni	33	7,91	Baltasar	3	Artur	1	Ignasi	1
Ramon	26	6,23	Gaietà	3	Bernardo	1	Jeroni	1
Francisco	20	4,80	Josep M.	3	Bienvenido	1	Julià	1
Jaume	16	3,84	Llorenç	3	Càndid	1	Leandre	1
Martí	16	3,84	Agustí	2	Celestí	1	Marc	1
Pau	13	3,11	Alejandro	2	Cristóbal	1	Marcel·lí	1

nom	nº	%	nom	nº	nom	nº	nom	nº
Manuel	12	2,87	Amadeu	2	Damario	1	Mèlton	1
Pere	12	2,87	Domingo	2	Damià	1	Nicasi	1
Andreu	7		Enric	2	Delfi	1	Oleguer	1
Carles	7		Isidoro	2	Emili	1	Ricard	1
Isidre	7		Jordi	2	Esteve	1	Roc	1
Mariano	7		Magí	2	Eulogi	1	Santiago	1
Salvador	7		Maties	2	Eusebi	1	Saturní	1
Joaquim	5		Román	2	Eustaqui	1	Silvestre	1
Miquel	5		Sebastià	2	Evaristo	1	Tomàs	1
Rafael	5		Serapi	2	Felip	1	Vicenç	1
					Fernando	1	Víctor	1

Martí, el nom del patró de la vila, ocupa —empatant— el sisè lloc en el ràanking: el porten setze homes; i el del copatró, Antoni, 33.

Els cognoms

Primer cognom

Les 820 persones que habiten Altafulla porten 153 cognoms diferents.

Ramon	58	Ferré	25	Ballesté	22
Marquès	41	Rovira	25	Magriñà	21
Boronat	34	Salvat	25	Virgili	20
Pijuan	34	Solé	24	Inglès	17

Aquests són els dotze que es donen amb més freqüència; la resta són: 16 Sendra; 14 Gatell, Guasch, Sabaté; 12 Canals, Recasens; 11 Balcells; 10 Maimó, Sanromà; 9 Martí, Pallarès, Plana, Rimbau; 8 Biosca, Buireu, Crivillé, Milà, Vallvé; 7 Olivé, Rubinat, Vives; 6 Admetllé, Blanch, Dalmau, Fernández, Garcia, Llagostera, Llorens, Socias, Suñé, Teixidó; 5 Boada, Cañellas, Casas, Elias, Miracle, Musté, Romeu; 4 Espina, Figueras, Gibert, Granell, Mañé, Marca, Montané, Pedrol, Puigibert, Rebull; 3 Ferreras, Jové, Punsoda, Ravell, Sordé, Vidal, Vilaró; 2 Abel, Batlle, Capdevila, Ciuró, Fortuny, Gené, Gras, Grau, Mallafré, Mercadé, Molas, Pros, Pujol, Ral, Robert, Roig, Sardà, Sarra, Teixell, Ventura, Vilanova, Ximenis. I, per acabar, només es dona un cas de cadascun dels següents: Aguadé, Aguilar, Alegret, Alfaro, Alomà, Alsina, Ardèvol, Artiaga, Barberia, Bassa, Benet, Bosch, Botí, Bubé, Caballé, Camps, Capell, Carull, Castillo, Colet, Damun, Esteve, Farigola, Fullat, Gabardós, Gual, Guardias,

Guimerà, Hugas, Huguet, Inglada, Just, Lara, Llarch, Llaveria, Llodríquez, Llove-
ras, Maria, Minguell, Mir, Morató, Moreno, Morros, Navaz, Pach, Paigés, Pascual,
Pedrola, Pera, Piñol, Pons, Ribé, Rivé, Rubert, Sanabras, Saumell, Serra, Soriano,
Subirats, Tardà, Torrell, Torres, Vergés i, per acabar, un 'no consta'.

Petit homenatge a les persones que poblaven Altafulla.

Entre les dones, els sis primers cognoms són els mateixos que els del repartiment
general, excepte el Ferré: Ramon (24), Marquès (17), Boronat (15), Pijuan (15), Rovi-
ra (14) i Salvat (14); representen pràcticament la quarta part de la població femenina.

Entre els homes, l'ordre de les freqüències varia: Ramon (34), Marquès (24), Pi-
juan (19), Boronat (19), Ferré (15), Magriñà (14) i Ballesté (14).

Aquests set primers cognoms el porten exactament un terç dels homes.

Segon cognom

Els segons cognoms més repetits entre les dones són: 19 Ramon, 17 Pijuan, 13 Plana,
12 Boronat, 11 Sabaté, 10 Salvat i 9 Rovira.

Pel que fa als homes: 20 Rovira, 19 Ramon, 15 Pijuan, 14 Boronat, 14 Salvat, 12
Marquès, 11 Vallvé i 10 Sabaté.

Població de naixement

Les 403 dones censades el 1901 havien nascut a 56 llocs diferents. Prop dels dos
terços (63,275%), a Altafulla; la majoria de pares d'aquí i d'altres de pares vinguts de
fora.

Altafulla	255	El Pla	3	Bellvei	1	Montblanc	1
Tamarit	20	Vallmoll	3	Benissanet	1	Panillo	1
Torredembarra	20	Alforja	2	La Bisbal del P.	1	Poboleda	1
La Nou	8	Bonastre	2	Collera de Segura	1	Porrera	1
La Riera	8	Creixell	2	Constantí	1	Riudecanyes	1
Tarragona	6	El Vendrell	2	Err	1	Riudoms	1
Nulles	4	Els Garidells	2	Gelida	1	St. Jaume i els Monjos	1
Pobla de Mont.	4	Freginals	2	Graus	1	Santa Bàrbara	1
Salomó	4	Guimerà	2	l'Espluga	1	Sants	1
Vespella	4	l'Argilaga	2	La Secuita	1	Sant J. dels Domenys	1

Vilallonga	4	Roda de Berà	2	La Selva	1	St. Martí Sarroca	1
Vinyals	4	Vilanova	2	Lleida	1	Tàrrrega	1
Barcelona	3	Alcover	1	Magallón	1	Valls	1
El Catllar	3	Barbastre	1	Manresa	1	Vilamalur	1

Els 417 residents, al seu torn, ho havien fet a 48 poblacions diferents, sent també els altafullencs de naixement els que van al cap: el 69, 54%

Altafulla	290	El Catllar	2	Benissanet	1	Les Borges	1
Torredembarra	19	Freginals	2	Bonastre	1	Marçà	1
Tamarit	18	La Nou	2	Bràfim	1	Mataró	1
Salomó	9	La Secuita	2	Burgos	1	Montblanc	1
La Riera	8	Magallón	2	Cervià	1	Montbrió	1
Nulles	8	Sants	2	Conesa	1	Perafort	1
Tarragona	5	Tortosa	2	Corbatón	1	La Pobla de Maf.	1
Vespella	4	Valls	2	Creixell	1	Puigdelfí	1
Vinyals	4	Verdú	2	l'Argilaga	1	St. J. De Mediona	1
Alcover	2	Vilallonga	2	La Bisbal del P.	1	Ventrosa	1
Alforja	2	il·legible	1	La Canonja	1	Vila-seca	1
Barcelona	2	Arara	1	La Selva	1	Vilanova	1

Província de naixement

Està de més dir-ho, perquè salta a la vista: 783 persones havien nascut a les comarques tarragonines (95,48%); 17 a les barcelonines, 7 a les de Lleida i cap a les de Girona. Segueix la llista amb: 4 a Osca, 3 a Saragossa, i 1 a Alacant, Burgos, Castelló, Logronyo, Terol i França.

L'edat

Les 403 dones de l'Altafulla de 1901 sumen un total de 12.191 anys de vida, el que ens dona una mitjana d'edat de 30,25 anys. Un repartiment ens mostra que hi ha 153 dones fins als 20 anys; 132 de 21 a 40; 74 de 41 a 60 i 44 de 61 a 86. O, altrament dit: 285 fins els 40 i 118 de més de 40. Proporció de 70 a 30 a favor del sector jove.

de 0 a 10 anys	90	de 31 a 40 anys	61	de 61 a 70 anys	30
d'11 a 20 anys	63	de 41 a 50 anys	44	de 71 a 80 anys	12
de 21 a 30 anys	71	de 51 a 60 anys	30	de 84 a 86 anys	2

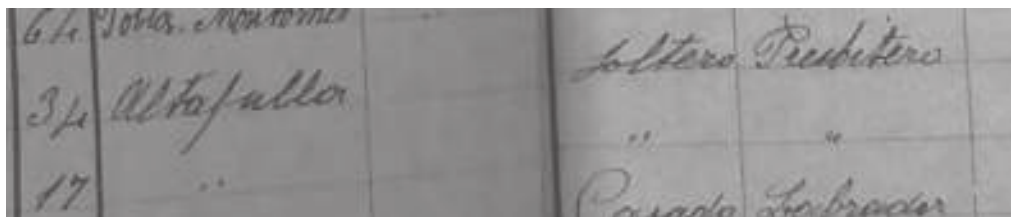
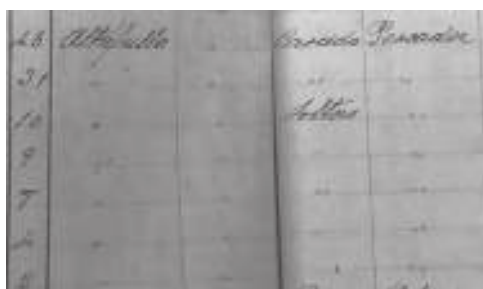
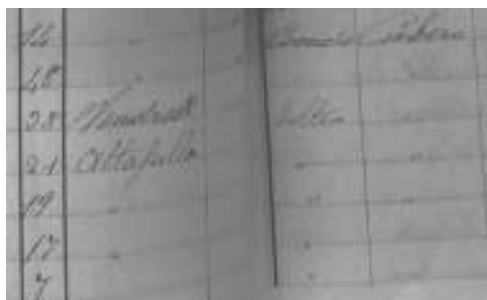
Semblantment com en les dones, la mitjana d'edat de la població masculina altafullenca és molt jove, quasi idèntica: 30,27 anys i, en total, suma 12.624 anys.

de 0 a 10 anys	96	de 31 a 40 anys	55	de 61 a 70 anys	28
d'11 a 20 anys	75	de 41 a 50 anys	47	de 71 a 80 anys	18
de 21 a 30 anys	63	de 51 a 60 anys	30	de 81 endavant	4

Dit d'una altra manera: 171 fins els 20; 118 dels 21 als 40; 77 dels 41 als 60; 46 dels 61 als 80 i 4 entre els 81 i els 94. La franja fins els 40 representa el 69, 47%, pràcticament igual que en el cas de les dones. La balança està molt equilibrada.

L'ofici

Cal fer un aclariment, d'entrada: el resum serà orientatiu; difícilment es poden donar dades exactes, i per una raó ben simple: l'ofici del cap de casa s'atribueix a la resta de components de la família en la immensa majoria dels casos. Així, si el cap és mestre, tothom és mestre, i si és paleta, tots paletes. I això afecta els menors, com s'il·lustra en les següents imatges: una criatura de set anys pot figurar com a *cupero* (boter), o pescador. Més greu és que es consideri prevere una persona de 17 anys que, a més, resulta ser una dona...



A partir d'aquí hem establert un criteri: aquelles persones que entenem que no els correspon l'ofici assignat -per edat o pel que sigui- les comptem com si no en tinguessin; i aquelles altres que entenem que sí, els atribuïm el del pare. Hem de tenir en compte, també —i és important—, que el concepte de jubilat no existia aleshores. I hi ha feines —com la de pagès— de la qual hom no se'n jubila mai, si les forces acompanyen.

Comptant que l'escolarització pogués allargar-se fins als 12-14 anys -que ja és molt-, és ben factible que un menor pogués ajudar a fer de pagès o de pastor a partir d'aquella edat (actualment s'ha perdut el concepte d'*aprenent*, necessari en tots els oficis); però potser encara no aniria *en mar* (com diuen a Baix a Mar de la Torre) fins als 16. I un de 16 no pot ser mestre... Farem servir, en tot cas, l'estricta sentit de la lògica, exposant quan calgui els dubtes sorgits.

I el que apliquem als menors ho hem de fer també a les dones. Si el marit és forner, considerem que pot treballar a l'obrador, i si és pagès ben segur que farà feina al camp. Però, i si és pescador? Doncs en aquest cas considerarem que no, així com paleta, mestre o secretari de l'ajuntament. Per això hem dit en començar aquest apartat que el recompte final seria aproximat, malgrat la voluntat de no generalitzar i contemplar cada cas un per un. El que creiem que no es podia fer era no atribuir cap feina/ofici a les dones i als adolescents.

En el panorama laboral altafullenc de principis del segle XX trobem majoritàriament pagesos, però es donen una trentena d'ocupacions més. Hi havia: 1 advocat, 1 aprenent, 1 barber, 1 carter, 1 majordona, 1 metge, 1 peó, 1 prevere, 1 rector, 1 sabatera i 1 secretari d'ajuntament. 2 empleats de ferrocarril, 2 professors i 2 jornalers; 3 confiters (dos homes i una dona), 3 espardenyers i 3 ferrers; 4 guardes (entre els quals una dona de 25 i un home de 80), 4 captaires, 4 semolers (de 20, 17, 16 i 14 anys); 5 carreters i 5 paletes; 6 empleades i 6 estudiants (de 15, 19, 22, 24, 28 i 47 -una mica *granadets*...); 8 fusters (1 de 71 anys) i 9 serventes (de 14, 16 i 17 les més joves); 10 forners (1, dona) i 9 propietaris (5 homes, 4 dones); 15 mestres (entre els quals 4 dones, i 3 homes de 67, 68 i 72, jubilats); 13 comerciants (7 dones i 6 homes); 23 pescadors (entre els quals 1 de 73 i 1 de 75) i 22 pastors (11 homes i 11 dones; presumiblement no hi havia tants ramats per pasturar i podríem pensar que són consorts o filles).

El segon ofici amb més gent que s'hi dediqui a l'Altafulla de 1901 és el de boter, amb 27 persones (17 homes i 10 dones), i en serà un que ocuparà força individus fins a mitjan segle XX. De pagesos -l'ofici capdavanter- el cens en comptabilitza 327. Anirem a pams.

Segons el cens, dels 327 pagesos 177 són homes i 150 dones. En traurem 22 que no arriben als 14 anys i ens en queden 305. D'aquests i aquestes, 130 diuen que saben llegir i escriure i 175 no. La mitjana d'edat és de quasi 41 anys.

201 són naturals d'Altafulla i la resta provinents d'altres indrets: 19 de Tamarit, 11 de Torredembarra, 8 de Nulles, 7 de Salomó i 7 de Vespella, els més significatius.

Hem atribuït ofici, doncs, a 501 persones de les 820 del cens; la resta es distribueix entre els menors de 15 anys i els majors de 65.

Exposades així les dades, qui vulgui aplicar-hi un altre criteri ja té la base per fer-ho.

L'estat civil

casada	146
casat	146
solter	268
soltera	193
vidu	25
vídua	42

Tal com es desprèn de la gràfica, la majoria de la població és soltera: 461 (56,22%); els casats són 292 (35,6%); la resta, vidus/vídues, 67 (8,17%).

2.9 Grau d'alfabetització

Segons el cens, 392 habitants d'Altafulla saben llegir i escriure i 428 no (entre els quals 56 menors de 8 anys). Si restem aquests menors la cosa es decanta i resulta que són 392 que en saben i 372 que no. Aquí potser també s'hi hauria pogut restar la gent gran (28 de més de 64 anys, per posar algun topall). Es dona algun cas curiós, ben pocs, de persones que diu que saben llegir, però no saben escriure.

A tall de resum

Del que hem vist i observat resumim que la població altafullenca a 1 de gener de 1901 (820 ànimes) és una població eminentment jove —als nostres ulls d'ara— (30,26 anys de mitjana) amb poca gent de 65 per amunt (65 persones, 7,93%) i molta població infantil i juvenil (300 fins als 18 anys, el que suposa un 36,59%).

Les famílies estan compostes majoritàriament per 4 o 5 membres, no abundant les famílies nombroses ni les persones que s'estan soles. La meitat viu en tres carrers en un poble que entre carrers i places en té 15 més un 'afores'. Quasi la meitat dels homes porten els quatre noms de pila més abundants, i amb quatre noms de dona passa el mateix. Els cognoms són variats, malgrat que alguns el porten un bon grapat de persones. Dos terços (66,46%) han nascut aquí i més del 95% prové de les comarques tarragonines. Exerceixen oficis diversos, però la pagesia, la pesca i l'art de fer botes van per davant amb diferència. Abunden els solters per sobre dels casats i la viudetat es dona en un percentatge reduït. La balança entre qui sap llegir i escriure i qui no, està molt equilibrada.

En el moment d'escriure aquestes línies (desembre del 2022) la població d'Altafulla s'ha multiplicat quasi per 7 —des del 1901— i es comptabilitzen uns 190 carrers i places per on s'ha escampat un veïnat que es podria dir totalment alfabetitzat i amb una varietat d'ocupacions laborals immensa, que res té a veure amb la del 1901. En la qüestió de l'estat civil no hi entrarem...

El Padró d'Altafulla del 2000

El document

Molt han canviat les coses i les formes en un segle. Les dades que configuren aquesta part de l'estudi les vaig treballar ja fa uns quants anys i s'estaven en un calaix, com se sol dir. Aleshores potser no devia funcionar de la mateixa manera el tema de la protecció de dades, perquè quan vaig sol·licitar formalment a l'ajuntament que me'n permetés la consulta, em van enviar el cens per correu electrònic en un PDF. Tanmateix, no hi ha massa *secrets* a descobrir.

Aquest *document* fa referència a la població censada a Altafulla a 1 de gener de l'any 2000 i la informació que conté és migrada, respecte a la de 1901: una columna per al nom i unes altres per al primer cognom, el segon, el sexe i l'edat, res més; no hi ha cap referència al carrer on vivien ni a l'ofici que tenien, ni al seu estat civil o grau d'alfabetització. Jugarem, doncs, amb les dades que tenim a la mà. Primaran les curiositats, que presentaran una altra fesomia, un altre retrat, ben diferent del de l'Altafulla de 1901.

La població. Generalitats

En aquest tombant de segle estaven censades a Altafulla 3119 persones: 1528 dones i 1591 homes. En un segle la població havia crescut un 380,3%.

Era l'any 1992 —7 anys i mig abans— quan Altafulla arribava als 2000 habitants. I era el 1975 que n'havia assolit el miler. A l'hora de redactar aquestes ratlles ens apropem a passes gegantines als 6000. Un creixement de vertigen, sobretot les dues darreres dècades, que ja comporta i comportarà canvis profunds de l'essència de la societat respecte a l'Altafulla, *vila menuda*, que descrivia Marià Manent. La població nouvinguda no té temps d'assimilar tanta informació *de passat* —si és que hi té accés (i interès, també). Es desdibuixa el que va ser i s'esbossa amb fermesa el que serà. Sense sentiment de pertinença, però, la *pèrdua d'identitat* està en joc.

Els noms

Noms de dona

Entre les 1528 censades es donen 462 noms de pila diferents. Això ens ve a dir que si el 1901, per cada cent dones corresponien 17,12 noms (entre 403 dones en duien 69), en el 2000, per cada cent dones en corresponien 30,23 (entre 1528 en portaven 462); un augment de quasi el 80% de la varietat. Cal tenir present, també, que des d'inicis del 1977 les inscripcions es poden fer en català, i es poden modificar (traduir) els d'aquelles persones nascudes abans d'aquella data. Això fa que hi hagi noms —i les seves variants— que els trobem inscrits en les dues llengües, cosa que no succeïa el 1901.

Els 31 noms més freqüents (que el duien de deu persones en amunt) els portaven 619 dones; les 909 restants en portaven 431 de diferents, incloent-hi les variants de què ara parlarem. Aglutinant santes *coincidents* ens trobem amb: 28 M^a del Carmen, 26 Carmen, 6 M^a del Carme i 4 Carme. Pel que fa a les Anna: 22 Ana M^a, 13 Anna, 8 Anna M^a, 6 Ana, 4 Aina, 2 Ana Belén, 2 Ana Isabel; i 1 Ana Leticia, Ana Paula, Ana Teresa i Anabel. 50 Montserrat i 8 M^a Montserrat. 23 Dolores, 16 M^a Dolores, 9 M^a Dolors i 3 Dolors. 32 M^a Teresa i 16 Teresa; 31 Josefa, 6 M^a Josefa, 6 Josefina i 1 Josepa. Entre Rosa i M^a Rosa en fan 41.

És a dir que, unificant, podem establir que Altafulla encetava l'any 2000 amb 64 Carme, 58 Montserrat, 61 Anna, 51 Dolors, 48 Teresa, 44 Josepa i 41 Rosa. I..., 30 Isabels, 30 Antònies, 27 Mercès, 26 Pilars i 22 Núries. El nom àrab amb més presència és Fàtima (5) i, l'*europèu*, Charlotte (2).

266 noms (el 57,57%) només els porta una sola dona i, 61, dues. Una manera de no haver de posar un 'complement' al nom de la persona [Fent broma: —Té, dona-li això a la Pepita. —A quina Pepita? La del Baltasar, la de l'apotecari, la de l'alabat, la xerraire...?].

A tot això cal afegir una novetat singular, inexistent el 1901, any en què a Altafulla, malgrat que es donava la immigració, només hi havia una persona francesa com a única *estrangera*, dit amb respecte (tots som estrangers a tot arreu menys a un lloc, amb una mica de sort).

Així, doncs, dels 462 noms de dona al·ludits a l'inici d'aquest apartat n'hi ha que no són originaris d'aquestes terres, per dir-ho d'alguna manera. Hi trobem 29 noms àrabs diferents i 41 que en podríem dir *europèus* (francès, anglès i alemany bàsicament). Aquests 70 noms representen el 15,15% del total de noms, no del total de persones, perquè n'hi ha uns quants que el porten dues persones, i fins i tot tres i quatre.

Noms d'home

En són 426 per a una població masculina de 1591 caps. Per la mateixa regla de tres que per a les dones, si el 1901, per cada cent homes corresponien 17,74 noms dife-

rents, en el 2000, per cada cent homes se'n donen 26,77. La variació, tot i que pot semblar menor, és notable.

Si busquem els noms que són portats per 10 o més homes en trobem 43, que el porten entre 862. Els 729 homes restants es reparteixen 383 altres noms.

Optem també per agrupar variacions o variants d'un mateix sant abans de fer-ne el recompte final. Per començar, en surten 17 per als *joans*: Juan (40), Joan (27), Juan Antonio (14), Juan Carlos (11), Juan Manuel (6), Juan José (5), Joan M^a (5), Joan Josep (5), Juan Luis (3), Juan Francisco (3), Juan Andrés (3), Juan Ramón (2), Juan Diego (2), Juan Bautista (2), Joan Marc (2), Joan Manuel (2) i John (1).

Hi ha 14 variants de *joseps*: 51 José, 25 José M^a, 22 Josep, 21 Josep M^a, 14 José Luis, 12 José Antonio, 10 José Manuel, 3 José Miguel, 2 Josep Ramon, 2 Josep Lluís, 2 José Javier, 2 José Ignacio, 2 José Francisco i 2 José Carlos. Es donen 10 varietats de *ciscus*: 25 Francisco, 12 Francesc, 9 Fco. Javier, 5 Francesc Xavier, 2 Francisco Manuel, 2 Francisco José i 1 Francisco de Sales, Francisco de Paula, Francisco Pablo i Francisco Antonio.

Hi ha 41 Jordi i 18 Jorge; 5 menes d'*antonis*: 50 Antonio, 2 Anton i 1 Anton Vidal, Anton Ramon i Anthony. Entre 25 Albert i 14 Alberto en fan 39. I, entre 25 Luis, 6 Lluís, 2 Luis Fco. i 6 *lluïsos* diversos, 39 més al sac.

Resumint: Tenim 170 Joseps, 133 Joans, 59 Jordis i 59 Franciscos, 55 Antonis, 41 Manuels, 39 Alberts i 39 Lluïsos, més 32 Ramon, 32 Xavier i 31 Carles. Aquests onze noms més freqüents —en les seves diverses formes— suposen 658 persones, el 43,06% de la població masculina. El 1901, quatre noms sols suposaven el 47% del total.

També trobem una bona colla de noms que el porten persones que han arribat d'altres països o/i dels seus fills. N'apareixen 36 d'*europèus*; 48 d'àrabs el porten entre 77 persones. Entre uns i altres en són 116 i representen el 7,29% de la població masculina altafullenca.

El nom del patró el porten 7 Martí i ocupa el 54^è lloc en la llista de noms. El número 20 del rànquing és per a Mohamed (*sic*), amb 17 portants.

Els cognoms

El 1r cognom en homes i dones

- a) Encara que això vagi d'onomàstica, els cognoms ens poden suggerir més coses; les 1528 dones censades a l'Altafulla del 2000 en porten 831 de diferents. No arriben ni a dues persones per un mateix cognom. Aquest fet ens dibuixa un panorama, un univers de petits nuclis aïllats sense vincles familiars aparents entre si. Els sis primers cognoms portats per dones en sumen 142: 36 Garcia, 26 Martínez, 20 Pérez, 20 Fernández, 20 González i 20 López. Cap d'aquests apareix en el cens de 1901.

- b) Pel que fa als homes, entre els 1591 que n'hi ha, es donen força menys primers cognoms que en les dones: 657. Els cinc que són portats per 15 o més persones en representen 115: 30 Garcia, 29 López, 24 Pérez, 17 González i 15 Amahdar. Hi ha 658 cognoms que només els duu un sol home.

Tots els 1r i 2n cognoms

Si hi havia 3119 persones podríem pensar que ens hauríem de trobar amb el doble de cognoms, 6238, però no és així; en són 6065 i l'explicació és simple: La poca població sud-americana —dit pel coneixement personal de qui escriu— acostuma a portar cognoms que no es distingeixen dels d'aquí: González, per exemple. Però en duen dos; en canvi, francesos, anglesos i alemanys, o àrabs i holandesos, no. Ve't aquí l'explicació. Fem notar que a l 1 de gener del 2000, no hi havia cap representant de la població xinesa o africana no magribí censat.

Encara que sigui una mica carregós, simplement per deixar-ne constància: l'any 2000, entre tota la població censada, 827 cognoms es donen una sola vegada i: 294, dues; 236, tres vegades; 117, quatre; 74, cinc camins; 48, sis; 24, set; 26, vuit; 20, nou; 13, deu cops; 10, onze; 4, dotze; 6, tretze i 6, catorze; 3, quinze; 1, setze; 3, disset cops; 4, divuit; 1, dinou i 2, vint; 6, vint-i-un i 3 vint-i-dos; 2, vint-i-tres; 1, vint-i-quatre; 3, vint-i-cinc; 3, vint-i-set; 1, vint-i-vuit; 1, trenta, trenta-u i trenta-dos; 2, trenta-tres i trenta-vuit vegades. N'hi ha un que apareix 39 cops, uns altres 46, 50, 51, 54, 55, i 62 cops. Els primers llocs els ocupen 2 cognoms amb setanta-tres repeticions; i: un amb 76, un amb 79, un amb 85 i, el més portat, amb 143 persones que el tenen.

És a dir que al capdavant hi va el cognom Garcia, amb 143 portants —de primer o de segon. Continua la relació amb 85 López, 79 Martínez, 76 Fernández, 73 Pérez i 73 González, 62 Rodríguez, 55 Martín, 54 Gómez, 51 Sánchez i 50 Vidal. Aquests 11 cognoms sumen 801 vegades i representen el 13,20% del total.

Si cerquem els cognoms que tenien més presència el 1901 ens trobem que, en el 2000, Ramon era el que en tenia més, amb 33 persones; i: 32 Ferré, 22 Magriñà, 20 Pijuan, 20 Marquès, 19 Virgili, 18 Inglès, 18 Ballesté i 17 Rovira.

Grups de cognoms

Els patronímics

Reservem aquest i els dos següents apartats als cognoms susceptibles de pertànyer a un grup genèric, sense que això vulgui representar res en concret; tan sols una curiositat, a la qual al·ludíem en els primers paràgrafs.

Troblem 62 patronímics diferents, des d'Alpáñez fins Yáñez, passant pels González, Gómez i Martínez ja sabuts. I Bohórquez, Meléndez, Núñez o Viéitez. Sumats tots en són 1096 del total de cognoms -6065-, és a dir, el 18,07%.

Cognoms que són topònims

Són aquells que fan referència a un nom geogràfic -accident o indret-, sent els més comuns els que al·ludeixen a un poble o ciutat (Agramunt, Balaguer, Castelló, Cervera, Conesa, Córdoba...), a una comarca o procedent d'ella (Solsonès, Vallespí, Bergadà, Pallars), o d'una altra regió o comunitat (Navarro, Gallego, Aragonès, Català/Catalán, Francès, Inglès...). Entre els que al·ludeixen a noms d'accidents geogràfics trobem els que fan referència a rius (Manzanares, Anguera, Miralles, Foix), a serres (Llaberia, Labèrnia...) o valls (Hecho). Primeren, però, i amb diferència, els referits a pobles, viles i ciutats.

Apareixen, en total, 191 cognoms de topònims diferents, i alguns el porten unes quantes persones; en sumen 729 i representen el 12,02% del total.

Cognoms que són oficis

Una de les maneres d'atribuir un cognom a una persona, en el passat, era la d'assignar-li el de l'ofici que feia, o ell o la família. Per això, que dues persones portin un mateix cognom d'ofici, no representa que provinguin de la mateixa família, ni en el passat més remot.

Dit això, en el cens altafullenc del 2000 se'n donen 58 de diferents, que porten entre 222 persones. D'aquests 58, en són pròpiament castellans 25 —excepte un gallec—, i 33 catalans. Es dona el cas que n'hi ha que tenen l'equivalent en l'altra llengua: Ballesté/r – Ballesteros, Caballé – Caballero, Escuder – Escudero, Ferré/r i Ferreiro – Herrero, i Sabaté – Zapatero. Hi trobem, també, el d'un ofici poc abundant: Obispo. Són les curiositats principals. El més portat és Ferré —32 cops— seguit de Ballesté amb 18 i Mercadé amb 11. Si reparem en el fet que hi ha 10 Farré, els representants d'aquest ofici pugen a 42. Ignorem si algun dels cognoms àrabs o alemanys corresponen a un ofici.

Cognoms estrangers

La consideració d'estranger és lletja d'entrada, però en aquest cas no fa referència a la procedència de les persones sinó a la del seu cognom. Està clar que hi ha persones que es van establir aquí fa cinquanta o seixanta anys, i els seus fills s'han quedat i han format també les seves famílies. Són d'aquí, però el cognom continuarà tenint el seu origen en un altre país. D'altra banda, el terme *estranger* s'usa col·loquialment per a referir-se als turistes.

Observem que, entre les persones portants dels *europèus*, hi ha: 69 casos en què en porten un de cada (el d'aquí i el forà). En 25, és el cognom del pare i, en 44, el de la mare. Seguidament en trobem 70 que només duen el primer i 34 amb els dos.

En l'apartat dels cognoms àrabs, hi ha 7 casos de parelles —amb fills— d'origen mixt. En altres 97 persones només hi figura el primer i, per tancar, apareixen 16 persones marroquines amb dos cognoms.

En resum: de les 293 persones amb cognoms estrangers, 173 pertanyen al grup de cognoms d'arrel europea, 113 al d'arrel àrab i 7 al grup marroquí mixt.

De la mateixa manera que hem fet aquesta tria —perquè la trobàvem curiosa i representativa alhora— també ens hauríem pogut entretenir a buscar cognoms referits a plantes (Noguera, Figueras, Pi, Ametller...), a ocells...

L'edat de la població altafullenca del 2000

Més que no pas per una piràmide d'edat, que entra ràpidament pels ulls, ens decanem en aquesta ocasió per una gràfica explicativa que ens aclarirà molt més i ho farà més entenedor. Fraccionem les edats de les persones en períodes d'un lustre. La primera columna fa referència a aquestes franges; la segona ho fa a les persones nascudes cadascun d'aquells cinc anys. La tercera, el nombre total de persones d'aquell període. Les tres primeres columnes són per a les dones i les tres següents per als homes.

DONES			HOMES		
edat	any per any	dones	edat	any per any	homes
0 a 5	17,13,14,18,17,16	95	0 a 5	13,10,15,18,18,18	92
6 – 10	10,16,20,19,14	79	6 – 10	13,21,21,17,18	90
11 – 15	18,13,19,15,20	85	11 – 15	19,20,22,20,19	100
16 – 20	20,18,27,29,17	111	16 – 20	28,26,21,30,21	126
21 – 25	17,26,17,27,25	112	21 – 25	21,32,21,19,24	117
26 – 30	19,20,18,14,23	94	26 – 30	20,16,19,25,20	100
31 – 35	26,23,35,36,39	159	31 – 35	20,28,20,30,33	131
36 – 40	31,24,39,22,25	141	36 – 40	36,32,27,34,31	160
41 – 45	31,38,27,23,44	163	41 – 45	33,33,25,34,31	156
46 – 50	22,18,26,24,16	106	46 – 50	34,23,21,26,24	128
51 – 55	23,22,19,13,12	89	51 – 55	25,32,24,14,21	116
56 – 60	17,11,10,16,5	59	56 – 60	24,13,11,13,4	65
61 – 65	7,13,12,16,11	59	61 – 65	9,12,14,16,12	63
66 – 70	19,10,13,12,11	65	66 – 70	18,11,10,5,4	48
71 – 75	10,7,7,9,8	41	71 – 75	7,12,9,10,6	44
76 – 80	4,9,7,8,8	36	76 – 80	5,6,6,6,3	26
81 – 85	8,3,3,4,3	21	81 – 85	3,6,3,1,0	13
86 – 90	1,2,0,6,4	13	86 – 90	1,2,2,2,1	8
91 – 95	2,1,1,1,1	6	91 – 95	1	1
96 – 100	1	1	96 – 100	0	
1.535			1.584		

La gràfica següent és un resum d'homes i dones per les mateixes franges de cinc anys en què la tercera columna és el % de cada franja; la cinquena i la sisena són agrupacions per franges d'edat més àmplies (0-14 anys, 15-24, 25-49, 50-64, 65-79, 80-89 i 90-96) amb expressió del percentatge de cada grup. Les dues darreres columnes són referides a grups majors (de 0 a 24, de 25 a 64 i de 65 endavant) i el tant per cent que representen.

Total dones i homes		%		%		Persones	Grup edat	%
0 a 4	152	4,873				957 de 0 a 24 32,29%		
5 – 9	171	5,482						
10 – 14	178	5,705	501	de 0 a 14	16,063			
15 – 19	238	7,631						
20 – 24	218	6,989	456	de 15 a 24	14,62	1.815 de 25 a 64 58,19%		
25 – 29	200	6,412						
30 – 34	261	8,368						
35 – 39	317	10,163						
40 – 44	300	9,618						
45 – 49	268	8,592	1.346	de 25 a 49	43,155			
50 – 54	213	6,829						
55 – 59	148	4,745						
60 – 64	108	3,462	469	de 50 a 64		342 De 65 a 96 10,97%		
65 – 69	122	3,911			18,082			
70 – 74	86	2,757						
75 – 79	65	2,084	273	de 65 a 79	8,753			
80 – 84	42	1,346						
85 – 89	19	0,609	61	de 80 a 89	1,955			
90 – 94	11	0,352						
95 – 99	2	0,064	8	de 90 a 96	0,256			
	3.119							

Les 1.528 dones sumaven 57.407 anys, donant-nos una mitjana de 37,57 anys. Les dones fins als 40 n'eren 869, i representen el 56,87% del sexe.

Els 1591 homes sumaven 57.638 anys, el que representa 36,23 anys de mitjana. Els homes fins als 40 en són 922 i signifiquen el 57,95% del sexe.

Sumant els homes i les dones del 2000 ens donen un total de 115.045 anys i una mitjana d'edat de 36,88 anys.

En el cens de 1901 la mitjana era més de 6 anys i mig més jove (30,26 anys), i les persones de més de 60 anys representaven l'11,46% del cens, mentre que l'any 2000 eren el 14,42% de la població altafullenca.

A poc a poc, però, Altafulla anava cap a una societat més vella. I sospito que la del 2022 encara ho deu ser més, per les persones que s'hi han anat establint d'aleshores ençà, moltes per jubilació. A partir d'aquestes dades s'hi poden projectar diverses mirades, la sociològica, la demogràfica, l'onomàstica... i es poden treure més conclusions, que deixem a les persones expertes.